

Na temelju čl. 16. i 61. stavak (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17) i članka 14. stavak (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18), generalni ravnatelj Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK O PADOBRANSTVU

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

Članak 1. (Predmet)

- (1) Ovim pravilnikom propisuje se:
 - a) izvođenje padobranskih skokova;
 - b) uporaba i održavanje padobrana;
 - c) obuka, ispiti, dozvole i ovlaštenja padobranaca;
 - d) uvjeti koje moraju ispunjavati organizacije za provođenje obuke padobranaca (u daljem tekstu: organizacije za obuku).
- (2) Odredbe ovog pravilnika odnose se na padobrane namijenjene za izvođenje padobranskih skokova i skokova koji se izvode radi spašavanja članova posade zrakoplova.
- (3) Odredbe ovog pravilnika ne odnose se na padobranske skokove koji se izvode za potrebe Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i entitetskih ministarstava nadležnih za unutarnje poslove.

Članak 2. (Definicije)

- (1) Za potrebe ovog pravilnika koriste se sljedeće definicije:
 - a) **Aerodrom:** određeno područje (uključujući sve zgrade, instalacije i opremu) na zemlji ili na vodi ili na nepokretnoj, priobalnoj ili plutajućoj podlozi, namijenjeno za potpuno ili djelomično slijetanje, polijetanje i kretanje zrakoplova po površini;
 - b) **Aktiviranje padobrana:** radnja kojom započinje proces otvaranja padobrana;
 - c) **Stručni nadzor (Audit):** sistematičan, neovisan i dokumentiran postupak za pribavljanje dokaza i njihovu objektivnu procjenu kako bi se utvrdilo u kojoj mjeri su usklađeni zahtjevi;
 - d) **Dnevni skok:** skok padobranom izveden u periodu od pola sata prije izlaska sunca do pola sata poslije zalaska sunca;
 - e) **Mjesto za doskok:** prostor za sigurno prizemljenje padobranaca, odgovarajućih dimenzija, bez prepreka i obilježen odgovarajućom signalizacijom;
 - f) **Glavni padobran:** osnovni padobran kojim se izvode skokovi padobranom;
 - g) **Glavni paker padobrana** (master parachute rigger): osoba obučena za pakiranje, održavanje, tehnički pregled, veće popravke padobrana i sustava veza;
 - h) **Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine - BHDCA:** nadležni organ uprave koji vrši poslove odobravanja i nadzora sukladno odredbama ovoga pravilnika (u daljem tekstu: BHDCA), Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine - BHDCA (Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation - BHDCA): nadležna zrakoplovna vlast Bosne i Hercegovine (National Aviation Authority)/Državni nadzorni organ Bosne i Hercegovine (National Supervisory Authority)/ Nadležni organ (Competent Authority) u čijoj su nadležnosti upravni, stručni i nadzorni poslovi iz oblasti zračnog prometa u Bosni i Hercegovini;

- i) **Izvanaerodromski skok:** skok padobranom koji se izvodi na površine izvan aerodroma ili registrirane površine za polijetanje i slijetanje;
- j) **Kandidat:** podnositelj zahtjeva za stjecanje dozvole, ovlaštenja ili odobrenja ispitivača;
- k) **Klasični način obuke:** način obuke učenika padobranca za stjecanje dozvole padobranca, kada se početni skokovi padobranom izvode prinudnim aktiviranjem otvaranja padobrana (gurtina, static line);
- l) **Knjižica padobranskih skokova** (Logbook): osobna evidencija skokova padobranca ili učenika padobranca;
- m) **Komplet padobrana:** Kombinacija glavnog i rezervnog padobrana sa jednim sustavom veza sa mehanizmom za otvaranje glavnog i rezervnog padobrana;
- n) **Linija publike:** jasno vidljiva linija koja određuje granicu prostora namijenjenog gledateljima i drugih prostora kojima gledatelji imaju pristup;
- o) **Nesukladnost:** odstupanje od valjanih propisa, procedura i uvjeta iz odobrenja za rad;
- p) **Noćni skok:** skok padobranom izveden u periodu od pola sata poslije zalaska sunca do pola sata prije izlaska sunca;
- r) **Ovlaštenje:** dokaz o dodatnoj obučenosti padobranca koje se upisuje u dozvolu padobranca;
- s) **Organizator izvanaerodromskog skoka:** pravna ili fizička osoba koja organizira izvođenje izvanaerodromskog skoka, koja je odgovorna za njegovo organiziranje i koja je dužna osigurati za to sva potrebna odobrenja od strane BHDCA;
- t) **Padobran:** sprava bez motornog pogona, uglavnom izrađena od tkanine, koja se koristi za usporavanje slobodnog pada ili prebrze vožnje;
- u) **Padobran za spašavanje:** padobran namijenjen spašavanju članova posade zrakoplova;
- v) **Padobranac:** osoba koja izvodi skokove iz zrakoplova koristeći padobran, a posjeduje valjanu dozvolu padobranca;
- z) **Padobranski automat** (AAD): tehnička sprava koja služi za aktiviranje padobrana bez utjecaja osobe koja koristi padobran;
- aa) **Padobranski skok:** skok iz zrakoplova koji izvodi padobranac ili učenik padobranca;
- bb) **Padobranski start:** prostor predviđen za pakiranje padobrana, spremanje opreme, odmor padobranaca, pregled padobranaca i opreme prije ulaska u zrakoplov;
- cc) **Spisak ispitivača:** spisak ovlaštenih osoba koje mogu da provode određene provjere kandidata s ciljem stjecanja dozvole padobranca i odgovarajućih ovlaštenja, koji odobrava i objavljuje BHDCA;
- dd) **Potvrda o provedenoj obuci:** potvrda koju izdaje organizacija za obuku o završenoj teorijskoj i/ili praktičnoj obuci kandidata;
- ee) **Potvrda za aerodrom:** Potvrda za rad aerodroma izdata od strane odgovarajuće zrakoplovne vlasti;
- ff) **Probni skok:** skok koji se izvodi s ciljem ispitivanja mogućnosti izvođenja skokova padobranom iz pojedinih vrsta ili tipova zrakoplova;
- gg) **Provjera praktične obučenosti:** provjera praktične obučenosti za kontroliranje položaja tijela u slobodnom padu, korištenje i upravljanje padobranom s ciljem stjecanja dozvole ili ovlaštenja;
- hh) **Provjera stručnosti:** provjera s ciljem produžavanja ili obnavljanja ovlaštenja, kao i stjecanje dozvole ili ovlaštenja na temelju inozemne dozvole i/ili ovlaštenja;
- ii) **Rezervni padobran:** padobran koji padobranac koristi u slučaju otkaza glavnog padobrana;

- jj) **Rukovoditelj skakanja:** osoba odgovorna za pripremu i rukovođenje organiziranim skakanjem padobranom;
- kk) **Silabus:** sadržaj teorijske i praktične obuke koji objavljuje BHDCA, prema kome se razrađuje program obuke;
- ll) **Skok na slobodno:** skok pri kome aktiviranje padobrana vrši padobranac;
- mm) **Skok s prinudnim aktiviranjem otvaranja padobrana:** skok prilikom koga aktiviranje glavnog padobrana automatski vrši gurtina koja je zakačena za zrakoplov na propisanom mjestu (skok na "gurtinu");
- nn) **Stariji paker padobrana (senior parachute rigger):** osoba osposobljena za pakiranje, održavanje, tehnički pregled i manje popravke padobrana;
- oo) **Tandem padobran:** padobran posebno konstruiran za istodobno skakanje dvije osobe (tandem pilot i tandem putnik), prilikom koga tandem pilot i tandem putnik koriste jedan glavni i jedan rezervni padobran i pri čemu putnik koristi poseban sustav veza za kojim je pričvršćen na sustav veza tandem pilota;
- pp) **Tandem pilot:** padobranac s upisanim valjanim ovlaštenjem tandem pilot;
- rr) **Tandem putnik:** osoba koja u ulozi putnika sudjeluje u izvođenju skoka tandem padobranom;
- ss) **Teren:** određen prostor na zemlji koji zadovoljava uvjete za povremeno obavljanje zrakoplovnih aktivnosti paraglajderima, padobranima, zmajevima bez motora i balonima;
- tt) **Učenik padobranac:** osoba koja se obučava za stjecanje dozvole padobranca ili određenog ovlaštenja;
- uu) **Zadržka** vrijeme slobodnog pada, vrijeme od trenutka iskakanja iz zrakoplova do trenutka aktiviranja padobrana.
- (2) Kratice koje se koriste u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
- a) **AAD** (Automatic Activation Device): padobranski automat;
 - b) **AL** (Accuracy Landing): padobranska disciplina skoka padobranom na cilj;
 - c) **AFF** (Accelerated Free Fall): način obučavanja prilikom koga učenik padobranac, od prvog skoka, izvodi skokove sa ubrzanim slobodnim padom uz pomoć jednog ili dva AFF nastavnika padobranstva;
 - d) **AGL** (Above Ground Level): visina iznad razine zemlje;
 - e) **CF** (Canopy Formation): formacija kupolama padobrana, padobrankska disciplina koja se odvija tijekom leta pod kupolom padobrana kada padobranci kupolama formiraju određene figure;
 - f) **CP** (Canopy Piloting): upravljanje kupolama visokih performansi: padobrankska disciplina koja se odvija pod kupolom padobrana. Padobranom visokih performansi smatraju se svi padobranci kojima je specifično opterećenje kupole veće od 60 N/m²;
 - g) **FAI** (Fédération Aéronautique Internationale): međunarodna, neprofitna, nevladina organizacija čiji je cilj razvoj sportskog zrakoplovstva i aero-nautike;
 - h) **FF** (Free Fly): slobodni stil: padobrankska disciplina koja se odvija u slobodnom padu tijekom koga padobranac različitim položajima tijela izvodi određene figure i pokrete u sve tri dimenzije. Ovom definicijom obuhvaćeni su i individualni skokovi slobodnim stilom (Free Style);
 - i) **FS** (Formation Skydiving): padobrankske formacije u slobodnom padu: padobrankska disciplina koja se odvija u slobodnom padu tijekom koga skupina padobranaca tijelima formira određene figure;
 - j) **IS** (Individual Style) figure: individualna padobrankska disciplina koja se odvija u slobodnom padu u kojoj padobranac u što kraćem vremenu treba da izvede komplet zadatih elementa (figura);
 - k) **MSL** (Mean Sea Level): Srednja razina mora;
 - l) **RSL** (Reserve Static Line): veza između slobodnih krajeva glavnog padobrana i sustava za aktiviranje rezervnog padobrana;
 - m) **SS** (Skysurfing): skok padobranom sa daskom za surfanje: individualna padobrankska disciplina koja se odvija u slobodnom padu pri čemu padobranac koristi dasku za surfanje, posebno prilagođenu za izvođenje skokova padobranom;
 - n) **WS** (Wing Suit): padobrankska disciplina prilikom koje se tijekom slobodnog pada koristi posebno odijelo koje znatno mijenja aerodinamičke karakteristike tijela i omogućava značajno smanjenje vertikalne i povećanje horizontalne brzine padobranca.

DIO DRUGI - IZVOĐENJE PADOBRANSKIH SKOKOVA

Članak 3.

(Pravo izvođenja padobranskih skokova)

- (1) Padobranski skok može izvoditi:
 - a) učenik padobranac;
 - b) padobranac.
- (2) Padobranski skok može se izvesti samo iz zrakoplova koji ispunjava uvjete za izvođenje letačkih operacija sa ciljem iskakanja padobranaca sukladno propisu kojim se utvrđuju tehnički zahtjevi i upravni postupci u vezi sa letačkim operacijama.
- (3) Tandem pilot i nastavnik tandem pilota mogu izvoditi skok samo s tipom tandem padobrana za koji imaju upisan tip u knjižici padobranskih skokova.
- (4) Učenik padobranac može izvoditi:
 - a) dnevne skokove na aerodromu i registriranoj površini za slijetanje i polijetanje;
 - b) skokove iz aviona i helikoptera;
 - c) najviše 4 skoka u jednom danu;
 - d) skokove na cilj (AC) i figure (IS);
 - e) padobrankske formacije u slobodnom padu (FS), pri čemu ostali članovi skupine moraju imati dozvolu kategorije C ili D;
 - f) samostalne skokove slobodnim stilom (FF).
- (5) Padobranac koji posjeduje dozvolu kategorije A može izvoditi:
 - a) dnevne skokove na aerodromu i registriranoj površini za slijetanje i polijetanje;
 - b) skokove iz aviona i helikoptera;
 - c) najviše 6 skokova u jednom danu;
 - d) skokove na cilj (AC) i figure (IS);
 - e) padobrankske formacije u slobodnom padu (FS) u skupini od 4 člana i više pri čemu najviše dva padobranca u skupini smiju imati dozvolu kategorije A, dok ostali članovi skupine moraju imati dozvolu kategorije C ili D;
 - f) skokove slobodnim stilom (FF), samostalno ili u skupini od najviše 3 padobranca pri čemu ostali članovi skupine moraju imati dozvolu kategorije C ili D.
- (6) Padobranac koji posjeduje dozvolu kategorije B može izvoditi:
 - a) skokove koje može izvoditi padobranac koji posjeduje dozvolu kategorije A;
 - b) neograničen broj skokova u jednom danu;
 - c) noćne skokove;

- d) skokove iz jedrilica i balona;
 - e) izvanaerodromske skokove na mjesto za doskok, promjera najmanje 100 metara;
 - f) skupne formacijske skokove u slobodnom padu (FS);
 - g) skokove slobodnog stila (FF);
 - h) skokove sa kamerom.
- (7) Padobranac koji posjeduje dozvolu kategorije C može izvoditi:
- a) skokove koje može izvoditi padobranac sa dozvolom kategorije B;
 - b) izvanaerodromske skokove na mjestu za doskok promjera veličine najmanje 50 metara;
 - c) skokove u posebnom odijelu za promjenu aerodinamike tijela (WS) sukladno uputi proizvođača;
 - d) skokove na vodu;
 - e) sve vrste skokova u slobodnom padu ili pod kupolom padobrana.
- (8) Padobranac koji posjeduje dozvolu kategorije D može izvoditi:
- a) skokove koje može izvoditi padobranac sa dozvolom kategorije C;
 - b) izvanaerodromske skokove bez ograničenja promjera mjesta za doskok.

Članak 4.

(Korištenje prava priznatih dozvolom)

- (1) Padobranac može koristiti prava priznata dozvolom padobranca ako:
- a) je u zadnja 24 mjeseca ostvario najmanje 10 skokova padobranom;
 - b) ima valjano liječničko uvjerenje sukladno posebnom propisu (u daljem tekstu: liječničko uvjerenje).
- (2) Ako padobranac ne ispunjava uvjet naveden u stavku (1) točka a) ovoga članka, treba izvršiti najmanje dva skoka radi provjere stručnosti sa ispitivačem kako bi mogao koristiti prava priznata dozvolom.

Članak 5.

(Posebne odredbe za imatelja inozemne dozvole i ovlaštenja i učenike koji se u Bosni i Hercegovini obučavaju za stjecanje inozemne dozvole ili ovlaštenja)

- (1) Padobranac, koji posjeduje inozemnu dozvolu i ovlaštenje, može skakati u Bosni i Hercegovini ako ima:
- a) valjanu dozvolu padobranca i ispunjava uvjete za korištenje prava priznatih dozvolom, sukladno propisanim uvjetima države koja izdaje dozvolu;
 - b) dokaz o tehničkoj ispravnosti padobrana i padobranske opreme koju namjerava da koristi za izvođenje skoka.
- (2) Učenik padobranac koji se u Bosni i Hercegovini obučava za stjecanje inozemne dozvole ili ovlaštenja, može se obučavati samo ako:
- a) ispunjava uvjete za obuku sukladno valjanim propisima države koja izdaje dozvolu ili ovlaštenje padobranca;
 - b) posjeduje dokaz o tehničkoj ispravnosti padobrana i padobranske opreme koju namjerava da koristi za izvođenje skoka.
- (3) Obuku učenika padobranca iz stavka (2) ovoga članka može provoditi osoba koja ispunjava uvjete za provođenje obuke sukladno valjanim propisima države koja izdaje dozvolu ili ovlaštenje.

Članak 6.

(Odgovornost)

- (1) Padobranac je odgovoran za sigurno izvođenje padobranskog skoka.

- (2) Učenik padobranac je odgovoran za sigurno izvođenje padobranskog skoka od trenutka ulaska u zrakoplov pa do prizemljenja.
- (3) Nastavnik padobranstva je dužan da osigura sve uvjete i informacije potrebne za sigurno izvođenje skoka učenika padobranca.
- (4) Pilot tandem padobrana je odgovoran za sigurnost putnika tijekom izvođenja tandem skoka padobranom.

Članak 7.

(Starosna dob)

- (1) Samostalne padobranske skokove može izvoditi osoba starija od 16 godina.
- (2) Osoba mlađa od 18 godina može izvoditi padobranske skokove samo uz pismenu suglasnost oba roditelja ili staratelja.

Članak 8.

(Oprema padobranca)

- (1) Padobranac i učenik padobranac prilikom izvođenja padobranskog skoka moraju biti opremljeni:
- a) glavnim i rezervnim padobranom koji su pričvršćeni na jedan sustav veza;
 - b) visinomjerom;
 - c) zaštitnim naočalama;
 - d) zaštitom za glavu;
 - e) odgovarajućom odjećom i obućom.
- (2) Učenik padobranac dodatno treba biti opremljen:
- a) tvrdom zaštitnom kacigom;
 - b) padobranskim automatom na rezervnom padobranu.
- (3) Sustav veza, koji se koristi u klasičnom načinu obuke, mora biti pogodan za izvođenje skoka s automatskim otvaranjem glavnog padobrana.

Članak 9.

(Ograničenja i mjerenje brzine vjetra pri zemlji)

- (1) Brzina vjetra pri zemlji se mjeri anemometrom, prije početka izvođenja skoka, te se mora pratiti tijekom izvođenja skoka.
- (2) Najveća dozvoljena brzina vjetra pri zemlji:
- a) za učenike padobrance i padobrance sa dozvolom kategorije A ne smije biti veća od 7 m/s;
 - b) prilikom izvođenja tandem skokova padobranom ne smije biti veća od 12 m/s;
 - c) za noćni skok ne smije biti veća od 7 m/s.
- (3) Kada brzina vjetra pri zemlji prekorači propisanu brzinu dva puta u roku od 5 minuta, izvođenje skoka će se prekinuti.
- (4) Izvođenje skoka može se nastaviti ukoliko izmjerena brzina vjetra pri zemlji u roku od 30 minuta od trenutka prekida ne prelazi propisanu brzinu.

Članak 10.

(Visina skoka padobranom)

- (1) Padobranski skok sa visine veće od 4 500 metara MSL može izvoditi padobranac koji posjeduje valjanu dozvolu kategorije C i D i padobranski automat na rezervnom padobranu.
- (2) Izvođenje padobranskog skoka sa visine:
- a) od 4 500 do 5 000 metara MSL dozvoljeno je ako je vrijeme od prelaska visine od 3 000 metara MSL do trenutka iskakanja kraće od 30 minuta;
 - b) od 5 000 metara do 6 000 metara MSL dozvoljeno je ako je padobranac opremljen dodatnom opremom za dopunsku opskrbu kisikom ili ako je zrakoplov opremljen sustavom za dopunsku opskrbu kisikom za svakog padobranca pojedinačno, a koji se koristi do trenutka iskakanja;

- c) veće od 6 000 metara MSL dozvoljeno je ako je padobranac opremljen autonomnim sustavom za dopunsku opskrbu kisikom.

Članak 11.

(Visina aktiviranja padobrana)

Najniža visina aktiviranja glavnog padobrana za:

- skokove učenika padobranaca iznosi 900 metara AGL;
- skokove padobranaca iznosi 750 metara AGL;
- izvođenje tandem skokova iznosi 1 500 metara AGL.

Članak 12.

(Vidljivost i naoblaka)

- Padobranski skokovi se mogu izvoditi ako se vizualno ili pomoću navigacijskih uređaja zrakoplova može odrediti točka iskakanja.
- Ako je baza oblaka niža od visine iskakanja i oblačnost je jednaka ili veća od 5/8, baza oblaka za izvođenje padobranskog skoka treba biti najmanje 1 350 metara AGL.

Članak 13.

(Noćni skok)

- Prilikom izvođenja noćnog skoka padobranac mora biti opremljen:
 - svjetlosnim signalom, od trenutka odvajanja od zrakoplova pa do prizemljenja;
 - osvijetljenim ili zvučnim visinomjerom.
- Noćni skok može se izvoditi samo ako je baza oblaka najmanje 150 metara iznad visine iskakanja.

Članak 14.

(Skok na vodu)

- Skok na vodu padobranom može se izvoditi samo ako je:
 - dubina vode na mjestu za doskok veća od 2 metra;
 - mjesto za doskok udaljeno najmanje 15 metara od obale;
 - osigurana služba spašavanja, pri čemu broj motornih čamaca mora biti najmanje jednak broju padobranaca koji izvode padobranski skok.
- Skok na vodu može izvoditi samo padobranac koji zna plivati.
- Iznimno od stavka (1) ovoga članka, skok na vodu se može izvoditi u bazen uz prethodno odobrenje BHDCA.

Članak 15.

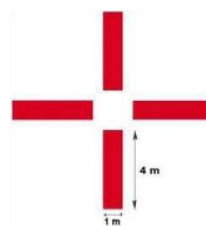
(Mjesta za izvođenje skoka padobranom)

- Skok padobranom može se izvoditi na aerodromima kojima je izdata potvrda i terenima koji imaju ispunjene uvjete iz Izjave o usklađenosti korisnika sa segmentima osiguravanja sigurnosti na terenu.
- Iznimno od stavka (1) ovoga članka, skok padobranom može se izvesti i na površinama izvan aerodroma kojima je izdata potvrda i terenima koji imaju ispunjene uvjete iz Izjave o usklađenosti korisnika sa segmentima osiguravanja sigurnosti na terenu samo uz prethodno odobrenje BHDCA.
- Kada se na udaljenosti manjoj od 50 m od mjesta za doskok nalazi vodena površina dubine veće od 150 cm, potrebno je organizirati službu za spašavanje na vodi sa najmanje jednim motornim čamcem.

Članak 16.

(Označavanje mjesta za doskok na tlu prilikom izvođenja dnevnog skoka)

- Mjesto za doskok na tlu označava se padobraskim križem.
- Padobranski križ se sastoji od četiri platna dimenzija 4 m x 1 m crvene, narančaste ili bijele boje, postavljena kako je prikazano na slici:

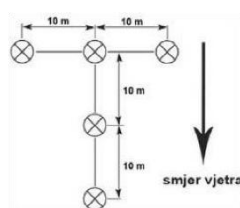

- Padobraski križ služi za komunikaciju sa posadom zrakoplova i vođom padobranaca u slučaju gubitka radio-komunikacijske veze, tako što:
 - kada je križ uklonjen, nije dozvoljeno iskakanje padobranaca iz aviona;
 - kada je uklonjen jedan krak križa, iskakanje se privremeno obustavlja, a zrakoplov ostaje na visini iskakanja do sljedeće obavijesti.
- Blizu mjesta za doskok mora se postaviti pokazivač vjetra koji padobrancima u fazi prizemljenja omogućava procjenu smjera i jačine vjetra.

Članak 17.

(Označavanje mjesta za doskok na tlu prilikom izvođenja noćnog skoka)

- Mjesto za doskok na tlu se označava sa najmanje 5 svjetala postavljenih u obliku velikog latiničnog slova T, kako je prikazano na slici.

- Mjesto za doskok se ne smije označavati:
 - bakljama;
 - otvorenim plamenom;
 - pirotehničkim sredstvima.

Članak 18.

(Obveze organizatora izvanaerodromskog skoka)

- Organizator izvanaerodromskog skoka dužan je da osigura da se organizacija izvanaerodromskog skoka izvrši na siguran način i sukladno valjanim propisima, odobrenjima i planu izvođenja izvanaerodromskog skoka.
- Organizator je dužan da osigura:
 - da osobe koje sudjeluju u organizaciji i izvođenju izvanaerodromskog skoka imaju odgovarajuće iskustvo i stručnost obzirom na njegovu složenost;
 - da osobe iz prethodnog stavka imaju odgovarajuće iskustvo za izvođenje planiranih aktivnosti, valjane dozvole, ovlaštenja ili druge odgovarajuće dokumente, kojim dokazuju stručnu osposobljenost i ispunjavaju druge propisane uvjete;
 - odgovarajuće padobrane za izvođenje planiranih aktivnosti i dokaz o njihovoj tehničkoj ispravnosti;
 - odgovarajuće zrakoplove za izvođenje planiranih aktivnosti i dokaz o plovidbenosti ili drugi odgovarajući dokument;
 - da je udaljenost mjesta za doskok od linije gledališta sukladna ovom pravilniku;

- f) održavanje reda neposredno prije, tijekom i neposredno nakon izvođenja izvanaerodromskog skoka padobranom;
 - g) dostupnost službi za slučaj opasnosti za vrijeme trajanja izvođenja izvanaerodromskog skoka.
- (3) Organizator izvanaerodromskog skoka je dužan imenovati rukovoditelja skakanja i njegovog zamjenika.

Članak 19.

(Obveze sudionika)

- (1) Sudionik je dužan da planirane aktivnosti izvodi na siguran način, sukladno valjanim propisima, odobrenjima, planom izvođenja izvanaerodromskog skoka i uputama organizatora izvanaerodromskog skoka.
- (2) Sudionik može započeti sa izvođenjem planiranih aktivnosti nakon izvršene pripreme.
- (3) Sudionik ne može započeti, odnosno mora prekinuti izvođenje planirane aktivnosti, ako meteorološki uvjeti ne dozvoljavaju njihovo sigurno izvođenje.
- (4) Sudionik ne smije preletjeti padobranom gledalište, parkiralište za vozila i druge objekte na visinama nižim od 5 metara.

Članak 20.

(Zahtjev za odobrenje izvanaerodromskog skoka)

- (1) Organizator izvanaerodromskog skoka će podnijeti zahtjev za odobravanje izvođenja izvanaerodromskog skoka padobranom na način i pod uvjetima koje odredi BHDCA.
- (2) Uz zahtjev iz stavka (1) ovoga članka, organizator izvanaerodromskog skoka prilaže detaljan plan izvođenja izvanaerodromskog skoka.

Članak 21.

(Plan izvođenja izvanaerodromskog skoka)

Plan izvođenja izvanaerodromskog skoka sadrži:

- a) mjesto, datum i sat izvođenja izvanaerodromskog skoka;
- b) imena, kontakte i dužnosti osoba uključenih u organizaciju izvanaerodromskog skoka;
- c) minimalnu razinu iskustva sudionika;
- d) tip padobrana kojim se izvodi izvanaerodromski skok;
- e) očekivani broj gledatelja;
- f) nacrt prostora za izvođenje izvanaerodromskog skoka;
- g) način korištenja zračnog prostora;
- h) način koordinacije sa pružateljem usluga u zračnoj plovitbi i drugim korisnicima prostora na kojem se izvodi skok;
- i) postupak za održavanje reda na mjestu izvođenja izvanaerodromskog skoka;
- j) postupak za slučaj opasnosti.

Članak 22.

(Nacrt prostora za izvođenje izvanaerodromskog skoka)

U nacrtu prostora za izvođenje izvanaerodromskog skoka moraju se navesti:

- a) mjesto za doskok za padobrance;
- b) mjesto za doskok za slučaj opasnosti;
- c) prostor za gledatelje;
- d) objekti ili područja od posebnog značaja;
- i) reljefne i druge značajne prepreke.

Članak 23.

(Minimalna udaljenost od gledališta)

- (1) Udaljenost mjesta za doskok od linije gledališta mora biti najmanje 15 metara.
- (2) Izuzetno od stavka (1) ovoga članka, udaljenost mjesta za doskok od linije gledališta može biti i manja ukoliko organizator izvanaerodromskog skoka dostavi procjenu rizika i dobije odobrenje.

Članak 24.

(Izvođenje skokova tandem padobranom)

- (1) Izvođenje skoka tandem padobranom nije dozvoljeno iznad 4 500 m MSL.
- (2) Izvođenje skoka tandem padobranom noću i na vodu nije dozvoljeno.
- (3) Tandem pilot ne smije izvesti skok tandem padobranom ako:
 - a) tandem putnik ima manje od 14 godina;
 - b) tandem putnik koji ima manje od 18 godina ne dostavi potpisanu suglasnost roditelja ili staratelja;
 - c) postoji sumnja da je tandem putnik pod utjecajem alkohola, droga i drugih psihoaktivnih sredstava;
 - d) postoji bilo koji drugi razlog koji bi mogao utjecati na sigurnost izvođenja skoka tandem padobranom;
 - e) nije opremljen padobranskim automatom na rezervnom padobranu.
- (4) Izvanaerodromski skok tandem padobranom može izvoditi tandem pilot koji ima najmanje 100 skokova tandem padobranom.

Članak 25.

(Informiranje tandem putnika)

- (1) Tandem pilot će tandem putniku dati informacije o:
 - a) postojanju ili nepostojanju police osiguranja koja pokriva rizik od štete nanese putniku;
 - b) prinudnim postupcima u slučaju nužde u zrakoplovu;
 - c) postupcima prilikom iskakanja iz zrakoplova;
 - d) postupcima koji se primjenjuju prilikom slobodnog pada;
 - e) postupcima u trenutku aktiviranja tandem padobrana u slobodnom padu;
 - f) postupcima prilikom otkaza glavnog padobrana i postupcima prilikom prizemljenja.
- (2) Tandem pilot će sačiniti pismeni dokument o načinu i sadržaju informiranja putnika.
- (3) Dokument može biti urađen u formi kontrolne liste.
- (4) Tandem pilot može izvesti skok tandem padobranom sa putnikom samo ako posjeduje potpisanu izjavu tandem putnika, kojom putnik potvrđuje da je upoznat sa svim informacijama propisanim u stavku (1) ovoga članka, te da je suglasan sa izvođenjem skoka tandem padobranom.

Članak 26.

(Čuvanje dokumentacije o izvođenju skoka tandem padobranom)

Tandem pilot za svaki izvedeni skok čuva izjavu tandem putnika i potpisanu suglasnost roditelja ili staratelja ukoliko je tandem putnik mlađi od 18 godina, najmanje 12 mjeseci od datuma izvođenja skoka.

Članak 27.

(Rukovoditelj skakanja)

- (1) Svako izvođenje padobranskog skoka nadzire rukovoditelj skakanja.
- (2) Rukovoditelj skakanja će odrediti zamjenika dok je odsutan ili se nalazi u zrakoplovu.
- (3) Rukovoditelj i zamjenik rukovoditelja skakanja moraju biti punoljetne osobe koje imaju padobransku dozvolu kategorije C ili D, izdatu od strane BHDCA ili druge zrakoplovne vlasti koja je prihvatljiva za BHDCA.

Članak 28.

(Obveze rukovoditelja skakanja i zamjenika rukovoditelja skakanja)

- (1) Rukovoditelj skakanja je dužan osigurati uvjete za obavljanje skokova na siguran način kako je to opisano ovim pravilnikom.
- (2) Dužnosti rukovoditelja skakanja su da:
 - a) prije početka skakanja provjeri meteorološku situaciju na mjestu iskakanja;

- b) osigura da se padobranski skokovi u kontroliranom zračnom prostoru obavljaju sukladno uvjetima koje je definirao pružatelj usluga u zračnoj plovidbi;
 - c) osigura da se operacija izbacivanja padobranaca provodi zrakoplovom koji ispunjava uvjete za iskakanja padobranaca propisane ovim pravilnikom;
 - d) upozna posadu zrakoplova sa planiranim zadacima;
 - e) upozna padobrance sa njihovim zadacima i kontrolira njihovo izvršenje;
 - f) odredi vođu padobranaca kod svakog izlaza;
 - g) odluči o početku, prekidu i završetku skakanja;
 - h) osigura dvosmjernu radio-komunikaciju sa pilotom zrakoplova iz kojeg se izvode padobranski skokovi;
 - i) osigura komunikaciju sa ostalim sudionicima koji se nalaze u zoni izvođenja padobranskih skokova;
 - j) prekine skakanje ako postoji neposredna opasnost za sigurno izvođenje padobranskih skokova;
 - k) utvrdi da osobe koje namjeravaju skakati padobranom posjeduju odgovarajuću kategoriju dozvole i ovlaštenja;
 - l) provjeri dokumentaciju padobrana i opreme te njihovu ispravnost;
 - m) zabrani izvođenje skoka padobranom i opremom za koje utvrdi da nemaju potrebnu dokumentaciju te da nisu ispravni;
 - n) zabrani skakanje osobi za koju sumnja da:
 - 1) nije psihički i fizički sposobna da izvede skok padobranom;
 - 2) je pod utjecajem alkohola, droga ili drugih psihoaktivnih tvari;
 - 3) ne poštuje pravila skakanja padobranom ili na drugi način ugrožava sigurnost skakanja.
- (3) Rukovoditelj skakanja je dužan da informira zamjenika o ispunjenosti uvjeta iz stavka (1) ovoga članka, te jasno definira obveze koje prenosi na zamjenika.

Članak 29.

(Vođa padobranaca u zrakoplovu)

- (1) Vođa padobranaca u zrakoplovu mora da posjeduje:
 - a) padobransku dozvolu kategorije B ili višu;
 - b) dozvolu kategorije C ili D kada se u avionu nalazi 15 ili više padobranaca;
 - c) dozvolu padobranca kategorije D i valjano ovlaštenje nastavnika padobranstva kada se u zrakoplovu nalaze učenici padobranici.
- (2) Vođa padobranaca zadužen je za:
 - a) komunikaciju sa pilotom zrakoplova;
 - b) određivanje rasporeda iskakanja;
 - c) određivanje naleta i točke iskakanja u suradnji sa pilotom zrakoplova;
 - d) sigurnost i disciplinu padobranaca u zrakoplovu;
 - e) nadzor iskakanja padobranaca iz zrakoplova.
- (3) Vođa padobranaca mora ostati u zrakoplovu sve dok posljednji padobranac ili učenik padobranac ne napusti zrakoplov.

Članak 30.

(Dnevna evidencija skokova padobranaca)

- (1) Rukovoditelj skakanja vodi ili imenuje osobu koja će voditi dnevnu evidenciju skokova padobranaca i osigurava da dnevna evidencija skokova padobranaca ostane na zemlji.
- (2) Dnevna evidencija skokova padobranaca sadrži:
 - a) ime i prezime osobe koja izvodi ili sudjeluje u skoku;
 - b) ime i prezime rukovoditelja skakanja, zamjenika rukovoditelja skakanja ako je određen;
 - c) ime i prezime vođe padobranaca u zrakoplovu.

- (3) Dnevnu evidenciju skokova padobranaca potpisom potvrđuje rukovoditelj skakanja ili zamjenik rukovoditelja skakanja ako je određen.

- (4) Rukovoditelj skakanja dužan je da osigura da se dnevna evidencija skokova padobranaca čuva najmanje 6 mjeseci.

Članak 31.

(Obveza nošenja dokumenata)

- (1) Padobranac je dužan na zahtjev rukovoditelja skakanja ili zrakoplovnog inspektora pokazati na uvid:
 - a) dozvolu padobranca;
 - b) knjižicu padobranskih skokova;
 - c) liječničko uvjerenje;
 - d) knjižicu padobrana za padobran koji koristi;
 - e) dokaz o načinu i sadržaju informiranja tandem putnika;
 - f) potpisanu izjavu tandem putnika;
 - g) suglasnost roditelja ili staratelja kada je tandem putnik mlađi od 18 godina.
- (2) Učenik padobranac je dužan, na zahtjev rukovoditelja skakanja ili zrakoplovnog inspektora, pokazati na uvid:
 - a) knjižicu padobranskih skokova;
 - b) liječničko uvjerenje;
 - c) knjižicu padobrana za padobran koji koristi.

Članak 32.

(Knjižica padobranskih skokova)

- (1) Padobranac i učenik padobranac tintom ili neizbrisivom olovkom, nakon svakog skoka, upisuje podatke o izvršenom skoku u knjižicu padobranskih skokova, sukladno Aneksu I ovoga pravilnika.
- (2) Padobranac i učenik padobranac odgovorni su za točnost unešenih podataka u knjižicu padobranskih skokova.
- (3) Nastavnik padobranstva u knjižici padobranskih skokova potpisom potvrđuje točnost unešenih podataka učenika padobranca o izvršenim skokovima.
- (4) Ispitivač potpisom potvrđuje, u knjižici padobranskih skokova, da je izvršena provjera praktične obučenosti i provjera stručnosti.

Članak 33.

(Sigurnost u zrakoplovu)

- (1) Pilot zrakoplova je osoba koja ima pravo donošenja konačne odluke, a odgovorna je za upravljanje i opsluživanje zrakoplova tijekom leta i na tlu.
- (2) Padobranici koji se nalaze u zrakoplovu moraju nositi zaštitu za glavu u trenutku polijetanja i slijetanja aviona.
- (3) Izuzetno od odredbe iz stavka (2) ovoga članka, padobranici koji se nalaze u balonu ne moraju nositi zaštitu za glavu.
- (4) Padobranac koji ostaje u avionu do slijetanja mora isključiti padobranski automat, ako je to moguće obzirom na vrstu padobranskog automata.
- (5) Padobranski skok može se izvesti nakon odobrenja pilota zrakoplova i vođe padobranaca signalom za dozvoljeno iskakanje, koji je unaprijed određen.
- (6) Padobranac ili učenik padobranac kome se aktivirao padobran u zrakoplovu je dužan da se, radi sigurnosti, udalji od izlaza iz zrakoplova do njegovog slijetanja.

DIO TREĆI - UPORABA I ODRŽAVANJE PADOBRANA

Članak 34.

(Uvjeti i način uporabe)

Padobran, padobranski automat i ostala padobranska oprema upotrebljavaju se i održavaju sukladno uputi proizvođača i odredbama ovoga pravilnika.

Članak 35.

(Podjela padobrana)

Padobrani namijenjeni za izvođenje padobranskih skokova, prema vrsti, dijele se na:

- a) glavne padobrane;
- b) rezervne padobrane;
- c) padobrane za spašavanje.

Članak 36.

(Vremensko ograničenje uporabe padobrana)

- (1) Vremensko ograničenje uporabe padobrana propisano je uputom proizvođača, ali ne može biti duže od 20 godina od datuma proizvodnje za:
 - a) glavni tandem padobran;
 - b) rezervni padobran;
 - c) padobran za spašavanje.
- (2) Vremensko ograničenje uporabe sustava veza tandem padobrana propisano je uputom proizvođača.

Članak 37.

(Označavanje padobrana)

- (1) Svaki padobran mora biti označen tako da se mogu identificirati sljedeći podaci:
 - a) tip padobrana;
 - b) naziv proizvođača padobrana;
 - c) serijski broj padobrana;
 - d) datum proizvodnje padobrana.
- (2) Padobran se smatra neispravnim ukoliko se bilo koji podatak iz stavka (1) ovoga članka ne može utvrditi.
- (3) Način označavanja padobrana određuje proizvođač padobrana.

Članak 38.

(Knjižica padobrana)

- (1) Svaki padobran mora imati knjižicu padobrana ili drugi odgovarajući dokument.
- (2) Knjižica padobrana ili drugi odgovarajući dokument sadrži sljedeće podatke:
 - a) tip padobrana;
 - b) naziv proizvođača padobrana;
 - c) serijski broj padobrana;
 - d) datum obavljenog tehničkog pregleda padobrana;
 - e) datum pakiranja za rezervne i padobrane za spašavanje;
 - f) izvršene veće popravke.

Članak 39.

(Pakiranje padobrana)

- (1) Padobranac može pakirati glavni padobran.
- (2) Glavni padobran koji se koristi za izvođenje skoka prilikom obuku može pakirati:
 - a) učenik padobranac, pod nadzorom nastavnika, za padobran kojim planira izvesti skok;
 - b) nastavnik padobranstva;
 - c) stariji paker padobrana ili
 - d) glavni paker padobrana.
- (3) Stariji ili glavni paker padobrana može pakirati:
 - a) glavni padobran;
 - b) rezervni padobran;
 - c) padobran za spašavanje.
- (4) Padobran će se prepakirati najmanje jednom u 12 mjeseci.
- (5) Stariji ili glavni paker padobrana koji je pakirao rezervni padobran ili padobran za spašavanje će:
 - a) plombirati rezervni padobran i padobran za spašavanje plombom i pamučnim koncem čvrstoće do najviše 40 N, i
 - b) u knjižicu padobrana upisati datum pakiranja padobrana i potvrditi potpisom i jedinstvenom oznakom da je pakiranje obavljeno sukladno uputi proizvođača.
- (6) Plomba treba da sadrži jedinstvenu oznaku ovlaštene osobe koja je pakirala padobran.
- (7) Jedinstvenu oznaku ovlaštenoj osobi dodjeljuje BHDCA prilikom izdavanja ovlaštenja stariji ili glavni paker padobrana.

- (8) Stariji i glavni paker padobrana vode evidenciju o pakiranjima rezervnih padobrana i padobrana za spašavanje koje su obavili u posljednje 4 godine.

- (9) Evidencija o pakiranjima rezervnih padobrana i padobrana za spašavanje sadrži:

- a) tip padobrana;
- b) serijski broj padobrana;
- c) datum proizvodnje;
- d) naziv proizvođača;
- e) tip kupole;
- f) podatke o vlasniku padobrana;
- g) datum pakiranja.

Članak 40.

(Tehnički pregled)

- (1) Padobran se može koristiti samo ako je tehničkim pregledom utvrđena njegova ispravnost za sigurno korištenje.
- (2) Tehnički pregled padobrana obuhvata pregled svih sastavnih komponenti padobrana sukladno uputama proizvođača i obuhvata:
 - a) kupolu sa konopcima i pripadajućim dijelovima;
 - b) sustav veza;
 - c) sustav za pakiranje kupole i konopaca sa pripadajućim dijelovima;
 - d) sustav aktiviranja sa pripadajućim dijelovima.
- (3) Tehnički pregled padobrana vrijedi 12 mjeseci od datuma obavljenog tehničkog pregleda.
- (4) Tehnički pregled padobrana mogu obavljati proizvođač padobrana, stariji i glavni paker padobrana.

Članak 41.

(Upis i evidencija obavljenog tehničkog pregleda)

- (1) Osoba koja je obavila tehnički pregled padobrana dužna je u knjižicu padobrana upisati datum obavljenog tehničkog pregleda i potvrditi ga potpisom i žigom sa jedinstvenom oznakom da je tehnički pregled obavljen.
- (2) Osoba koja je obavila tehnički pregled čuva dokumentaciju o obavljenom tehničkom pregledu najmanje 2 godine.

DIO ČETVRTI - DOZVOLE I OVLAŠTENJA POGLAVLJE I. - OPĆE ODREDBE

Članak 42.

(Podnošenje zahtjeva)

Zahtjev i dokazi o ispunjavanju uvjeta za izdavanje određene vrste dozvole i ovlaštenja, produžavanje i obnavljanje roka valjanosti ovlaštenja, te za izdavanje odobrenja ispitivača padobranaca, podnosi se na obrascu i na način kako je to propisala BHDCA.

Članak 43.

(Obuka)

- (1) Obuku za stjecanje dozvole ili ovlaštenja padobranca može provoditi organizacija za obuku.
- (2) Iznimno od stavka (1) ovoga članka, BHDCA može prihvatiti obuku od strane proizvođača za stjecanje ovlaštenja:
 - a) tandem pilot;
 - b) nastavnik tandem pilota;
 - c) stariji paker padobrana;
 - d) glavni paker padobrana.

Članak 44.

(Provjera praktične obučenosti i provjera stručnosti)

- (1) Provjera praktične obučenosti i provjera stručnosti se provodi na temelju odgovarajuće kontrolne liste koju propisuje i objavljuje BHDCA.
- (2) Provjera praktične obučenosti se provodi na istom tipu padobrana na kome je provedena obuka.

- (3) Provjera praktične obučenosti i provjera stručnosti je podijeljena u sekcije koje omogućavaju provjeru provođenja pripreme za skok i izvođenje skoka.
- (4) Sekcija se smatra položenom ako su položene svi dijelovi sekcije.
- (5) Ako samo jedna sekcija nije položena, dozvoljeno je jedno ponavljanje polaganja te sekcije.
- (6) U slučaju prekida provjere iz razloga koje ispitivač:
 - a) smatra opravdanim, na sljedećoj provjeri ocjenjuju se samo sekcije koje u prethodnoj provjeri nisu bile provedene u cjelosti;
 - b) ne smatra opravdanim, provjera nije položena.
- (7) Ispitivač će prekinuti provođenje provjere praktične obučenosti i provjere stručnosti ako je ugrožena sigurnost ili može doći do ugrožavanja sigurnosti daljim provođenjem provjere.
- (8) Ako kandidat iz dva uzastopna pokušaja ne položi provjeru praktične obučenosti, prije sljedećeg pristupanja provjeri dužan je pristupiti dodatnoj obuci, u organizaciji za obuku, sukladno pismenoj preporuci ispitivača.

POGLAVLJE II. DOZVOLA PADOBRANCA

Članak 45. (Vrsta dozvole)

Kandidat može steći dozvolu:

- a) kategorije A;
- b) kategorije B;
- c) kategorije C;
- d) kategorije D.

Članak 46.

(Uvjeti za stjecanje dozvole kategorije A)

Uvjeti za stjecanje dozvole kategorije A su:

- a) potvrda o završenoj obuci,
- b) provjera praktične obučenosti;
- c) valjano liječničko uvjerenje.

Članak 47.

(Opće odredbe o obuci za stjecanje dozvole padobranca)

- (1) Organizacija za obuku ne smije započeti obuku malolodobne osobe bez potpisane suglasnosti oba roditelja ili staratelja.
- (2) Učenik padobranac može izvoditi skokove padobranom samo ako je završio teorijsku i praktičnu obuku na zemlji i ako posjeduje valjano liječničko uvjerenje i osiguranje.

Članak 48.

(Teorijska i praktična obuka za stjecanje dozvole padobranca)

- (1) Teorijska obuka obuhvata sljedeće predmete:
 - a) Prinudni postupci u izvanrednim situacijama;
 - b) Tehnike izvođenja skoka padobranom;
 - c) Poznavanje padobrana, padobranske opreme i zrakoplova;
 - d) Pravila i propisi;
 - e) Zrakoplovna meteorologija.
- (2) Praktična obuka sadrži najmanje:
 - a) 25 skokova na slobodno;
 - b) 5 minuta slobodnog pada.

Članak 49.

(Izdavanje i rok valjanosti dozvole padobranca)

- (1) Dozvolu padobranca izdaje BHDCA na obrascu čiji je sadržaj propisan u Aneksu IV ovoga pravilnika.
- (2) Kandidatu koji dostavi dokaze o ispunjenosti uvjeta za stjecanje dozvole, BHDCA će na zahtjev izdati dozvolu padobranca bez ograničenog roka valjanosti.

Članak 50.

(Stjecanje dozvole kategorije B, C i D)

- (1) Uvjeti za stjecanje dozvole kategorije B, C i D propisani su u Aneksu II ovog pravilnika.

- (2) Kandidatu koji dostavi dokaze o ispunjenosti uvjeta za stjecanje dozvole kategorije B, C i D, ovjerene od strane odobrenog ispitivača, BHDCA će na temelju zahtjeva upisati odgovarajuću kategoriju dozvole bez ograničenog roka valjanosti.

POGLAVLJE III. OVLAŠTENJA PADOBRANACA

Članak 51. (Opće odredbe)

- (1) Padobranac može steći ovlaštenja:
 - a) nastavnik padobranstva;
 - b) AFF nastavnik padobranstva;
 - c) tandem pilot;
 - d) nastavnik tandem pilota;
 - e) stariji paker padobrana;
 - f) glavni paker padobrana.
- (2) Kandidatu koji ispunji uvjete za izdavanje ovlaštenja, BHDCA će u dozvolu padobranca upisati ovlaštenje sa rokom valjanosti od 4 godine.
- (3) Zahtjev za produžavanje roka valjanosti ovlaštenja smatra se podnesenim u roku ako se dostavi BHDCA u roku od 90 dana prije isteka roka valjanosti ovlaštenja.

Odjeljak A. Ovlaštenje - nastavnik padobranstva i AFF nastavnik padobranstva

Članak 52.

(Uvjeti za stjecanje ovlaštenja)

- (1) Prije početka provođenja obuke za stjecanje ovlaštenja - nastavnik padobranstva i ovlaštenja AFF nastavnik padobranstva, padobranac treba da ima:
 - a) najmanje 21 godinu;
 - b) dozvolu kategorije D u trajanju od najmanje 12 mjeseci;
 - c) najmanje 200 skokova sa zadržavanjem dužim od 30 sekundi;
 - d) najmanje 50 skokova sa zadržavanjem dužim od 45 sekundi;
 - e) najmanje 30 skokova sa zadržavanjem dužim od 60 sekundi;
 - f) najmanje 10 izvanaerodromskih skokova;
 - g) najmanje 2 noćna skoka.
- (2) Dodatno, prije početka provođenja obuke za stjecanje ovlaštenja AFF nastavnika padobranstva, padobranac treba da ima:
 - a) najmanje 5 sati slobodnog pada;
 - b) najmanje 10 formacija u jednom skoku u skupini od četiri padobranca ili 8 formacija u jednom skoku u skupini od osam padobranaca sukladno FAI pravilima za disciplinu skupnih formacijskih skokova (FS).
- (3) Uvjeti za stjecanje ovlaštenja - nastavnik padobranstva i AFF nastavnik padobranstva su:
 - a) valjano liječničko uvjerenje;
 - b) provjera praktične obučenosti.

Članak 53.

(Obuka)

- (1) Teorijska obuka za stjecanje ovlaštenja - nastavnik padobranstva i AFF nastavnik padobranstva treba da sadrži sljedeće predmete:
 - a) Osnovno znanje iz pedagogije;
 - b) Didaktika i sposobnost prenošenja znanja;
 - c) Psihologija provođenja obuke i podučavanja;
 - d) Metodika provođenja obuke;
 - e) Organizacija i sigurnost padobranskih skokova;
 - f) Ljudske mogućnosti i ograničenja.
- (2) Dodatno, teorijska obuka za stjecanje ovlaštenja AFF nastavnik padobranstva obuhvata sljedeće predmete:

- a) Prinudni postupci u izvanrednim situacijama prilikom izvođenja AFF skokova padobranom;
- b) Tehnika i način izvođenja AFF skokova padobranom.
- (3) Praktična obuka sadrži:
 - a) metodski čas iz teorijskih predmeta;
 - b) priprema i rad sa kandidatom za stjecanje dozvole kategorije A;
 - c) organizacija i izvođenje padobraskih skokova;
 - d) simulacija postupka u slučaju nezgode ili nesreće.
- (4) Dodatno, praktična obuka za stjecanje ovlaštenja AFF nastavnika padobranstva treba da sadrži najmanje 10 skokova sa AFF nastavnikom padobranstva u svojstvu učenika.

Članak 54.

(Produžavanje i obnavljanje roka valjanosti ovlaštenja)

- (1) Za produžavanje roka valjanosti ovlaštenja nastavnik padobranstva, kandidat treba da:
 - a) dostavi potvrdu organizacije za obuku da je u roku valjanosti ovlaštenja nadzirao najmanje 50 skokova učenika padobranaca u ulozi nastavnika padobranstva; ili
 - b) položi provjeru stručnosti za produžavanje roka valjanosti ovlaštenja nastavnika padobranstva sa ispitivačem u roku od 90 dana prije isteka roka valjanosti ovlaštenja.
- (2) Za produžavanje roka valjanosti ovlaštenja, AFF nastavnik padobranstva treba da:
 - a) u roku valjanosti ovlaštenja ostvari najmanje 20 AFF skokova u ulozi AFF nastavnika padobranstva, od čega najmanje 5 skokova u zadnjih 12 mjeseci prije isteka roka valjanosti ovlaštenja; ili
 - b) položi provjeru stručnosti za produžavanje roka valjanosti ovlaštenja - AFF nastavnika padobranstva sa ispitivačem u roku od 90 dana prije datuma isteka roka valjanosti ovlaštenja.
- (3) Za obnavljanje roka valjanosti ovlaštenja - nastavnik padobranstva ili AFF nastavnik padobranstva, kandidat treba da u roku od 12 mjeseci prije podnošenja zahtjeva:
 - a) prisustvuje seminaru za obnavljanje znanja za nastavnika padobranstva ili AFF nastavnika padobranstva;
 - b) položi provjeru stručnosti za obnavljanje roka valjanosti ovlaštenja - nastavnik padobranstva ili AFF nastavnik padobranstva sa ispitivačem.

Članak 55.

(Seminar za obnavljanje znanja za nastavnika padobranstva ili AFF nastavnika padobranstva)

- (1) Seminar za obnavljanje znanja može provoditi organizacija za obuku ovlaštena za provođenje obuke za stjecanje ovlaštenja - nastavnik padobranstva ili AFF nastavnik padobranstva.
- (2) Seminar treba da traje najmanje 6 školskih časova i da obuhvati:
 - a) sigurnost izvođenja skoka;
 - b) metodiku padobraskih obuka.
- (3) Organizacija za obuku je dužna da izda potvrdu svakom sudioniku seminara nakon provedenog seminara za obnavljanje znanja.

Odjeljak B. Ovlaštenje - tandem pilot

Članak 56.

(Uvjeti za stjecanje ovlaštenja)

- (1) Prije početka obuke za stjecanje ovlaštenja tandem pilota, padobranac treba da:
 - a) ima najmanje 18 godina;
 - b) posjeduje valjanu dozvolu kategorije D;
 - c) ostvari najmanje 4 sata slobodnog pada.
- (2) Uvjeti za stjecanje ovlaštenja tandem pilota su:

- a) potvrda o završenoj obuci;
- b) provjera praktične obučenosti.

Članak 57.

(Obuka)

- (1) Teorijska obuka za stjecanje ovlaštenja tandem pilota treba da sadrži sljedeće predmete:
 - a) Tehnika izvođenja skoka tandem padobranom;
 - b) Poznavanje tandem padobrana;
 - c) Prinudni postupci u izvanrednim situacijama pri izvođenju skokova tandem padobranom.
- (2) Praktična obuka treba da sadrži najmanje 12 skokova tandem padobranom sa nastavnikom tandem pilota u ulozi putnika.

Članak 58.

(Upis tipa tandem padobrana)

- (1) Obuku za upis tipa tandem padobrana može provoditi nastavnik tandem pilota s upisanim tipom tandem padobrana za koji provodi obuku.
- (2) Obuka za upis tipa tandem padobrana sastoji se od dva skoka s nastavnikom tandem pilota u ulozi tandem putnika.
- (3) Upis tipa tandem padobrana upisuje se u knjižicu padobraskih skokova i treba da sadrži:
 - a) datum provođenja obuke;
 - b) tip tandem padobrana;
 - c) osobne podatke osobe koja je provela obuku (ime i prezime, broj dozvole);
 - d) potpis osobe koja je provela obuku.
- (4) Nastavnik tandem pilota može upisati tip tandem padobrana u vlastitu knjižicu padobraskih skokova po principu samoobuke, na osnovu dokumentacije proizvođača tipa tandem padobrana i izvođenjem dva skoka sa tandem pilotom u ulozi tandem putnika.

Članak 59.

(Produžavanje i obnavljanje roka valjanosti ovlaštenja)

- (1) Za produžavanje roka valjanosti ovlaštenja, tandem pilot treba u roku valjanosti ovlaštenja da ostvari najmanje 20 tandem skokova, od čega najmanje 5 tandem skokova u zadnjih 12 mjeseci prije isteka roka valjanosti ovlaštenja.
- (2) Za obnavljanje roka valjanosti ovlaštenja tandem pilota, kandidat treba, u roku od 90 dana prije podnošenja zahtjeva, da položi provjeru stručnosti za obnavljanje roka valjanosti ovlaštenja tandem pilota s ispitivačem.

Odjeljak C. Ovlaštenje - nastavnik tandem pilota

Članak 60.

(Uvjeti za stjecanje ovlaštenja)

- (1) Prije početka obuke za stjecanje ovlaštenja - nastavnik tandem pilota, padobranac treba da:
 - a) posjeduje valjanu dozvolu padobranca sa valjanim ovlaštenjem nastavnika padobranstva;
 - b) ostvari najmanje 300 skokova tandem padobranom.
- (2) Uvjeti za stjecanje ovlaštenja - nastavnik tandem pilota su:
 - a) potvrda o završenoj obuci;
 - b) položena provjera praktične obučenosti.

Članak 61.

(Praktična obuka)

Praktična obuka sadrži:

- a) pripremu i rad sa kandidatom za stjecanje ovlaštenja tandem pilot;
- b) organizaciju i izvođenje tandem skoka;
- c) simulaciju postupka u slučaju nezgode ili nesreće.

Članak 62.

(Produžavanje i obnavljanje roka valjanosti ovlaštenja)

- (1) Za produžavanje roka valjanosti ovlaštenja, nastavnik tandem pilota treba da:

- a) u roku valjanosti ovlaštenja izvede najmanje 30 tandem skokova u ulozi nastavnika tandem pilota, od čega najmanje 5 skokova u zadnjih 12 mjeseci prije isteka roka valjanosti ovlaštenja; ili
 - b) položi provjeru stručnosti za produžavanje roka valjanosti ovlaštenja nastavnika tandem pilota sa ispitivačem u roku od 90 dana prije isteka roka valjanosti ovlaštenja.
- (2) Za obnavljanje ovlaštenja - nastavnik tandem pilota, kandidat treba da u roku od 12 mjeseci prije podnošenja zahtjeva:
- a) prisustvuje seminaru za obnavljanje znanja za nastavnika padobranstva;
 - b) položi provjeru stručnosti za obnavljanje roka valjanosti ovlaštenja nastavnika tandem pilota sa ispitivačem.

Odjeljak D. Ovlaštenje - stariji i glavni paker padobrana

Članak 63.

(Uvjeti za stjecanje ovlaštenja)

- (1) Prije početka provođenja obuke za ovlaštenje - stariji paker padobrana, padobranac treba da posjeduje valjanu dozvolu kategorije B.
- (2) Uvjeti za stjecanje ovlaštenja - stariji paker padobrana su:
 - a) potvrda o završenom osposobljavanju;
 - b) provjera praktične osposobljenosti.
- (3) Za stjecanje ovlaštenja - glavni paker padobrana, kandidat treba da:
 - a) ima ovlaštenje stariji paker padobrana;
 - b) dostavi dokaz o provedenom osposobljavanju od strane proizvođača padobrana

Članak 64.

(Obuka)

- (1) Obuka padobranca za stjecanje ovlaštenja - stariji paker padobrana se provodi sukladno programu obuke koji treba da sadrži elemente:
 - a) teorijske obuke;
 - b) praktične obuke.
- (2) Teorijska obuka za stjecanje ovlaštenja - stariji paker padobrana treba da sadrži sljedeće predmete:
 - a) Konstrukcije padobrana;
 - b) Materijali i dijelovi padobrana;
 - c) Alati i popravke padobrana;
 - d) Pakiranje padobrana;
 - e) Poznavanje i postavljanje sigurnosnih uređaja (AAD i RSL);
 - f) Dokumentacija padobrana.
- (3) Praktična obuka za stjecanje ovlaštenja - stariji paker padobrana treba da sadrži:
 - a) pakiranje glavnih padobrana, rezervnih padobrana i padobrana za spašavanje;
 - b) popravku padobrana, ranaca i sustava veza;
 - c) korištenje alata i opreme.

Članak 65.

(Produžavanje i obnavljanje roka valjanosti ovlaštenja)

- (1) Za produžavanje roka valjanosti ovlaštenja - stariji paker padobrana, kandidat, u roku valjanosti ovlaštenja, treba da izvrši:
 - a) pakiranje najmanje 30 rezervnih padobrana ili padobrana za spašavanje;
 - b) najmanje 15 tehničkih pregleda padobrana.
- (2) Za produžavanje roka valjanosti ovlaštenja - glavni paker padobrana, kandidat, u roku valjanosti ovlaštenja, treba da izvrši:
 - a) pakiranje najmanje 40 rezervnih ili padobrana za spašavanje;

- b) najmanje 20 tehničkih pregleda padobrana.
- (3) Za obnavljanje roka valjanosti ovlaštenja - stariji paker padobrana, kandidat treba u roku od 12 mjeseci prije podnošenja zahtjeva da ispuni sljedeće uvjete:
- a) prisustvuje seminaru za obnavljanje znanja za starijeg pakera padobrana;
 - b) položi provjeru stručnosti za obnavljanje roka valjanosti ovlaštenja sa ispitivačem.
- (4) Za obnavljanje roka valjanosti ovlaštenja - glavni paker padobrana, kandidat treba da dostavi dokaz o izvršenoj obnovi znanja od proizvođača padobrana za popravke padobrana i sustave veza.

Članak 66.

(Seminar za obnavljanje znanja za starijeg pakera padobrana)

- (1) Seminar za obnavljanje znanja može provoditi organizacija za obuku ovlaštena za provođenje obuke za stjecanje ovlaštenja - stariji paker padobrana.
- (2) Seminar traje najmanje 6 školskih časova i sadrži sljedeće cjeline:
 - a) kompletiranje i pakiranje padobrana;
 - b) popravke padobrana, ranaca i sustava veza;
 - c) alati i oprema za obavljanje popravki;
 - d) pakiranje najmanje tri različita tipa rezervnih i tri tipa padobrana za spašavanje.
- (3) Organizacija za obuku je dužna da, nakon provedenog seminara za obnavljanje znanja, izda potvrdu svakom sudioniku seminara.

Članak 67.

(Stjecanje dozvole padobranca ili ovlaštenja na temelju inozemne dozvole ili ovlaštenja)

- (1) Za stjecanje odgovarajuće kategorije domaće dozvole, na temelju valjane inozemne dozvole padobranca, kandidat treba da ima:
 - a) ukupan broj skokova i vrijeme slobodnog pada potrebno za stjecanje dozvole padobranca sukladno ovom pravilniku;
 - b) položen ispit iz predmeta Pravila i propisi;
 - c) liječničko uvjerenje;
 - d) položenu provjeru stručnosti sa ispitivačem.
- (2) Za stjecanje ovlaštenja padobranca na temelju valjane inozemne dozvole i ovlaštenja padobranca, kandidat treba da:
 - a) ima dozvolu padobranca izdatu sukladno stavku (1) ovoga članka;
 - b) ispunjava uvjete za pristupanje obuci za stjecanje odgovarajućeg ovlaštenja, kako je propisano ovim pravilnikom;
 - c) položi provjeru stručnosti sa ispitivačem.

POGLAVLJE IV. ISPITIVAČ PADOBRANACA

Članak 68.

(Opće odredbe)

BHDCA će ovlastiti ispitivača padobranaca koji će u njeno ime provoditi provjere praktične obučenosti i provjere stručnosti.

Članak 69.

(Određivanje potrebnog broja ispitivača)

BHDCA određuje broj ispitivača na temelju:

- a) broja imatelja dozvola padobranaca;
- b) broja imatelja ovlaštenja padobranaca.

Članak 70.

(Odobrenje ispitivača)

- (1) Kandidat za izdavanje odobrenja ispitivača padobranaca treba da:

- a) posjeduje dozvolu i ovlaštenje isto ili više od dozvole i ovlaštenja za koje se provodi provjera stručnosti i provjera praktične obučenosti;
 - b) ispunj uvjete propisane u Aneksu III ovoga pravilnika.
- (2) Odobrenje ispitivača izdaje se sa rokom valjanosti od 4 godine.
- (3) Iznimno, kada za to postoji opravdan razlog, BHDCA može pod određenim uvjetima i na određeni rok izdati odobrenje ispitivača kandidatu koji ne ispunjava sve uvjete iz stavka (1) ovoga članka.
- (4) BHDCA će ukinuti odobrenje ispitivaču ako utvrdi da ispitivač ne provodi provjere, ne vodi evidenciju o provjerama ili ne izvješćuje o provedenim provjerama na način koji odredi BHDCA.

Članak 71.

(Obveze ispitivača)

- (1) Ispitivač je dužan da:
- a) obavi administrativne poslove koji se odnose na provjere;
 - b) izvješćuje BHDCA o provedenim provjerama;
 - c) izvješćuje organizaciju za obuku o provedenim provjerama, ako je primjenjivo.
- (2) Ispitivač ne smije provoditi provjeru:
- a) kandidata kojeg je kao nastavnik padobranstva osposobljavao za stjecanje dozvole ili ovlaštenja za koje se provodi provjera;
 - b) u slučajevima kada postoji mogućnost sukoba interesa.
- (3) Iznimno, kada za to postoji opravdan razlog, BHDCA može odobriti provođenje provjere ispitivaču koji je provodio obuku kao nastavnik padobranstva.

DIO PETI - ORGANIZACIJE ZA OBUKU POGLAVLJE I. - ODOBRENJE ZA RAD

Članak 72.

(Uvjeti za stjecanje odobrenja za rad)

- (1) Organizacija za obuku će osigurati da se obuka provodi u opsegu i sukladno uvjetima određenim odobrenjem za rad organizacije za obuku (u daljem tekstu: odobrenje za rad) i valjanim propisima.
- (2) Zahtjev i dokazi o ispunjavanju uvjeta za izdavanje ili promjenu odobrenja za rad podnosi se BHDCA na obrascu i na način koji je propisala BHDCA.
- (3) Uz zahtjev za izdavanje odobrenja za rad se prilažu:
- a) operativni priručnik;
 - b) program obuke;
 - c) osobni podaci (biografija) odgovornog rukovoditelja;
 - d) osobni podaci (biografija) i kvalifikacije rukovoditelja obuke;
 - e) dozvola za rad radio-stanice, ako je primjenjivo;
 - f) polica osiguranja za odgovornost za štetu nanesenu trećim osobama.
- (4) BHDCA će izdati odobrenje za rad kada utvrdi da su ispunjeni uvjeti propisani ovim pravilnikom.
- (5) Odobrenje za rad izdaje se bez ograničenja roka valjanosti.
- (6) Uz zahtjev za promjenu odobrenja za rad se prilažu dokazi koji se odnose na izvršene izmjene.

Članak 73.

(Promjena odobrenja za rad)

- (1) Organizacija za obuku obavješćuje BHDCA o promjeni uvjeta iz odobrenja za rad ili promjeni koja utječe na mogućnost organizacije da provodi obuku u opsegu i sukladno uvjetima određenim odobrenjem za rad.
- (2) Organizacija za obuku može provoditi obuku tijekom postupka za odobravanje promjene, pod uvjetima koje odredi BHDCA.

POGLAVLJE II. RUKOVODEĆE OSOBLJE I OSOBLJE KOJE PROVODI OBUKU

Članak 74.

(Odgovorni rukovoditelj)

Odgovorni rukovoditelj dužan je da osigura:

- a) uvjete potrebne za provođenje aktivnosti organizacije za obuku;
- b) neprekidnu usklađenost organizacije za obuku s odobrenjem za rad i valjanim propisima.

Članak 75.

(Rukovoditelj obuke)

- (1) Rukovoditelj obuke treba da:
- a) posjeduje dozvolu i odgovarajuća valjana ovlaštenja i odobrenja potrebna za provođenje jedne ili više vrsta odobrene obuke;
 - b) položi pismenu provjeru iz predmeta Poznavanja propisa i operativnog priručnika i programa obuke.
- (2) Rukovoditelj obuke je odgovoran za:
- a) rukovođenje i provođenje obuke sukladno odobrenom operativnom priručniku, odobrenom programu obuke i valjanim propisima;
 - b) integraciju teorijske i praktične obuke;
 - c) praćenje napredovanja učenika;
 - d) provođenja teorijskog ispita;
 - e) praćenje neprekidne usklađenosti obuke s valjanim propisima.

Članak 76.

(Osoblje koje provodi obuku)

- (1) Osoblje koje provodi obuku mora posjedovati odgovarajuću dozvolu, ovlaštenje, odobrenje i kvalifikacije potrebne za provođenje obuke.
- (2) Iznimno od stavka (1) ovoga članka, za teorijsku obuku BHDCA može ovlastiti osobu za koju procijeni da posjeduje odgovarajuće:
- a) praktično iskustvo u zrakoplovstvu u oblasti koja se odnosi na obuku, najmanje 5 godina i koja:
 - 1) je završila seminar za obnavljanje znanja za nastavnika padobranstva/letenja;
 - 2) posjeduje ovlaštenje nastavnik padobranstva/letenja;
 - 3) je završila tečaj iz oblasti pedagogije-psihologije; ili
 - 4) ima zvanje učitelja, nastavnika ili profesora; ili
 - b) ima odgovarajuće teorijsko znanje potrebno za provođenje obuke.
- (3) Osoba koja provodi obuku, dužna je da obuku provodi sukladno:
- a) odobrenom programu obuke;
 - b) odobrenom operativnom priručniku;
 - c) valjanim popisima.

POGLAVLJE III. OPERATIVNI PRIRUČNIK I PROGRAM OBUKE

Članak 77.

(Operativni priručnik)

- (1) Operativni priručnik treba da sadrži:
- a) izjavu odgovornog rukovoditelja;
 - b) propisan postupak za vođenje izmjena i dopuna operativnog priručnika;
 - c) ime, prezime i funkciju osobe koja provodi obuku;
 - d) propisanu strukturu organizacije i prava i obveze osoba koje provode obuku;
 - e) spisak objekata za provođenje obuke;
 - f) spisak opreme i učila;
 - g) propisan način i uvjete za provođenja obuke.

- (2) Priručnikom se propisuju:
- uvjeti i postupak za prijavu za obuku;
 - način vođenja registra obuke;
 - način vođenje dosijea učenika;
 - način praćenja obuke i napredovanja učenika;
 - način provođenje teorijskog ispita;
 - obrazac potvrde o završenoj obuci;
 - padobrani koji se koriste za provođenje obuke;
 - lokacije koje se koriste za provođenje praktične obuke;
 - način vođenje dosijea rukovodećeg osoblja;
 - način vođenje dosijea osoba koje provode obuku;
 - način praćenja neprekidne usklađenosti sa valjanim propisima;
 - način izvješćivanja o provedenoj obuci;
 - način vođenja evidencije i rokovi za čuvanje evidencije o obuci.
- (3) Odgovorni rukovoditelj dužan je potpisati izjavu da je:
- operativni priručnik usklađen s valjanim propisima;
 - upoznat sa sadržajem priručnika i svojim obvezama.
- (4) Odgovorni rukovoditelj je dužan održavati usklađenost operativnog priručnika sa valjanim propisima.
- (5) Operativni priručnik mora biti dostupan rukovodećem osoblju, osobama koje provode obuku i učenicima.

Članak 78.**(Program obuke)**

- (1) Program obuke sadrži:
- teorijsku obuku;
 - praktičnu obuku; ili
 - kombiniranu teorijsku i praktičnu obuku.
- (2) Program obuke treba da sadrži:
- izjavu odgovornog rukovoditelja;
 - propisan način vršenja izmjena i dopuna programa obuke;
 - cilj i zadatke obuke;
 - didaktičko-metodičke upute;
 - spisak stručne literature koja se koristi tijekom provođenja obuke;
 - opremu za komunikaciju;
 - razradu provođenja obuke.
- (3) Odgovorni rukovoditelj potpisuje izjavu:
- da je program obuke usklađen s valjanim propisima; i
 - da će se obuka provoditi sukladno odobrenom programu obuke.
- (4) Razrada teorijske obuke sadrži:
- detaljnu razradu nastavnih cjelina sukladno valjanim propisima;
 - razradu satnice za svaku nastavnu cjelinu.
- (5) Razrada praktične obuke treba da sadrži detaljnu razradu praktičnih vježbi.
- (6) Detaljna razrada praktičnih vježbi sadrži:
- razradu skokova;
 - zadatak vježbe;
 - elemente vježbe;
 - način izvođenja vježbe;
 - meteorološke uvjete za izvođenje vježbe;
 - ocjenu uspješnosti savladavanja vježbe.
- (7) Odgovorni rukovoditelj je dužan da neprekidno održava usklađenost programa obuke s valjanim propisima i literaturom.
- (8) Program obuke mora biti dostupan svim osobama uključenim u proces obuke.

POGLAVLJE IV. INFRASTRUKTURA, PADOBRANI I OPREMA**Članak 79.****(Infrastruktura organizacije, oprema i učila)**

- (1) Organizacija za obuku u svom sastavu treba da sadrži infrastrukturu, opremu i učila potrebne za provođenje odobrene obuke, uključujući odgovarajući prostor za:
- izvođenje teorijske obuke;
 - rukovodeće osoblje i osobe koje će provoditi obuku;
 - čuvanje padobrana, kao i druge opreme koja se koristi za obuku.
- (2) Prostor za izvođenje teorijske obuke treba biti odgovarajući za broj učenika koji pohađaju obuku i za čuvanje opreme i učila koja se koriste prilikom provođenja obuke.
- (3) Literatura potrebna za teorijsku i praktičnu obuku mora biti dostupna svim osobama uključenim u proces obuke.

Članak 80.**(Oprema za komunikaciju)**

Kada potrebe obuke to zahtijevaju, organizacija za obuku će osigurati sredstva za komunikaciju s ciljem obavljanja komunikacije između osoba koje provode obuku i učenika.

POGLAVLJE V. DOKUMENTACIJA ORGANIZACIJE**Članak 81.****(Praćenje provođenja obuke i napredovanja učenika)**

- (1) Odgovorni rukovoditelj je dužan da osigura sustav praćenja teorijske i praktične obuke i napredovanja učenika.
- (2) Odgovorni rukovoditelj je dužan da osigura da osoba koja provodi obuku bude upoznata sa sadržajem teorijske i praktične obuke i načinom praćenja napredovanja učenika.
- (3) Osoba koja provodi obuku može da započne provođenje obuke učenika nakon što se upozna sa sadržajem teorijske i praktične obuke i načinom praćenja napredovanja učenika.

Članak 82.**(Provođenje teorijskog ispita)**

- (1) Odgovorni rukovoditelj je dužan da osigura sustav provođenja teorijskog ispita.
- (2) Teorijski ispit obuhvata provjeru znanja u opsegu propisanom za određeni predmet, sukladno ovom pravilniku.

Članak 83.**(Obuka učenika koji je započeo obuku u drugoj organizaciji)**

- (1) Obuka učenika, koji je započeo obuku u nekoj drugoj organizaciji za obuku, provodi se u ovisnosti od razlike programa obuke organizacije koja je započela obuku i programa obuke organizacije u kojoj se nastavlja provođenje obuke.
- (2) Razliku između programa iz stavka (1) ovoga članka utvrđuje organizacija za obuku koja nastavlja provođenje obuke.

Članak 84.**(Dokumentacija organizacije)**

- (1) Odgovorni rukovoditelj treba osigurati vođenje dokumentacije koja se sastoji od:
- dosijea rukovodećeg osoblja i osoblja koje provodi obuku;
 - dosijea učenika;
 - registra obuke učenika;
 - potvrde o završenoj obuci;
 - izvješća o provedenoj obuci.
- (2) Odgovorni rukovoditelj može voditi dokumentaciju u pismenom i/ili elektroničkom obliku.

Članak 85.

(Dosije rukovodećeg osoblja i osoblja za provođenje obuke)

Dosije odgovornog rukovoditelja, rukovoditelja obuke i osoblja koje provodi obuku sadrži:

- osobne podatke;
- dokaze o potrebnim kvalifikacijama;
- ugovor o angažiranju osoblja.

Članak 86.

(Dosije učenika)

Dosije učenika sadrži:

- redni broj učenika u registru;
- osobne podatke učenika;
- presliku liječničkoguvjerenja;
- ugovor o pohađanju obuke;
- pismenu suglasnost roditelja, odnosno staratelja, ako je učenik malodoban;
- razliku programa obuke, ako je primjenjivo;
- podatke o praćenju teorijske i praktične obuke, kao i procjenu napredovanja učenika;
- dokaz o provedenom teorijskom ispitu;
- potvrdu o završenoj obuci.

Članak 87.

(Registar obuke)

Registar obuke sadrži:

- redni broj učenika u registru;
- vrstu obuke koja se provodi;
- datum početka obuke;
- datum završetka obuke;
- datum početka i završetka skakanja pod nadzorom organizacije za obuku nakon završene obuke.

Članak 88.

(Ugovor o angažiranju osoblja)

Odgovori rukovoditelj je dužan da zaključi ugovor o angažiranju rukovodećeg osoblja i osoblja koje provodi obuku, kojim se utvrđuju međusobna prava i obveze, osim ako takva međusobna prava i obveze ne proizilaze iz nekog drugog pravnog akta.

Članak 89.

(Ugovor o pohađanju obuke)

Odgovorni rukovoditelj zaključuje ugovor o pohađanju obuke sa svakim učenikom koji se obučava.

Članak 90.

(Potvrda o završenoj obuci)

- Organizacija za obuku će izdati potvrdu o završenoj obuci učeniku koji je završio obuku i položio teorijski ispit.
- Potvrda o završenoj obuci se izdaje najkasnije 30 dana od datuma završetka obuke.
- Potvrda o završenoj obuci vrijedi 12 mjeseci od datuma izdavanja.
- Nakon isteka roka valjanosti potvrde o završenoj obuci, radi stjecanja nove potvrde, učenik je dužan da obavi dodatnu obuku koju je utvrdila organizacija za obuku.
- Osoba koja je završila obuku može da skače padobranom do datuma polaganja ispita za stjecanje dozvole ili ovlaštenja:
 - samo pod nadzorom organizacije za obuku koja je provela obuku;
 - ne duže od 12 mjeseci od datuma završetka obuke.

Članak 91.

(Izvrješćivanje BHDCA)

Odgovorni rukovoditelj će najkasnije do 1. ožujka svake kalendarske godine podnijeti izvješće BHDCA o:

- broju učenika koji su započeli obuku tijekom prethodne kalendarske godine;
- ukupnom broju učenika koji nisu završili obuku;

- ukupnom broju učenika koji su započeli obuku;
- broju učenika koji su završili obuku tijekom prethodne kalendarske godine;
- broju skokova koje su učenici ostvarili tijekom prethodne kalendarske godine;
- ukupan broj skokova koje su ostvarili učenici.

Članak 92.

(Čuvanje dokumentacije)

- Odgovorni rukovoditelj je dužan da osigura odgovarajući način čuvanja dokumentacije koji omogućava dostupnost podataka u razumnom vremenskom roku, zaštitu od oštećenja, neovlaštene izmjene i krađe.
- Odgovorni rukovoditelj će osigurati sigurnosni sustav vođenja evidencije (backup) za dokumentaciju u elektroničkom obliku.
- Sva dokumentacija organizacije za obuku se čuva najmanje 5 godina.

POGLAVLJE VI. NADZOR ORGANIZACIJE

Članak 93.

(Nadzor organizacije)

Odgovorni rukovoditelj dužan je da ovlaštenim osobama BHDCA omogući pristup infrastrukturi, padobranima, opremi, učilima, dokumentima, evidenciji i drugim podacima relevantnim za vrstu obuke koju organizacija provodi, a s ciljem praćenja stalne usklađenosti sa zahtjevima iz ovoga pravilnika.

Članak 94.

(Nalazi)

- BHDCA će organizaciji za obuku izreći nalaz kategorije 1 ako:
 - utvrdi značajnu nesukladnost koja ugrožava sigurnost ili može dovesti do ugrožavanja sigurnosti;
 - utvrdi da su u postupku certifikacije izmjene odobrenja za rad ili otklanjanja nalaza tijekom provođenja nadzora podneseni netočni, nepotpuni, krivotvoreni dokazi; ili
 - nije omogućeno obavljanje stručnog nadzora ili inspekcijskog nadzora tijekom normalnih radnih sati, nakon dvije uzastopne pismene obavijesti, dostavljene organizaciji, o namjeri provođenja stručnog nadzora ili inspekcije.
- BHDCA će organizaciji za obuku izreći nalaz kategorije 2 za sve ostale utvrđene nesukladnosti.
- Ako je organizaciji za obuku izrečen nalaz kategorije 1, BHDCA će oduzeti ili privremeno oduzeti odobrenje za rad.
- Nakon dostavljanja izvješća BHDCA, kojim se organizaciji za obuku izriče nalaz kategorije 2, a da bi odobrenja za rad ostalo na snazi, organizacija za obuku je dužna da u roku određenom od strane BHDCA:
 - izvrši analizu uzroka nesukladnosti;
 - predloži odgovarajuće korektivne mjere za otklanjanje i sprečavanje ponovnog pojavljivanja istog nalaza;
 - pribavi odobrenje za predložene korektivne mjere od strane BHDCA;
 - provede odobrene korektivne mjere.
- Rok za otklanjanje nalaza kategorije 2 ne može biti duži od 3 mjeseca.
- Iznimno od stavka (5) ovoga članka, BHDCA može, na zahtjev i uz prihvatljivo obrazloženje organizacije za obuku, jednom produžiti rok za otklanjanje nalaza za najduže 3 mjeseca.
- Nalaz kategorije 2 postaje nalaz kategorije 1 ako organizacija za obuku u definiranom roku ne provede korektivne aktivnosti.

DIO ŠESTI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**Članak 95.****(Prijelazne odredbe)**

- (1) Dozvola padobranca, izdata sukladno Pravilniku o padobranstvu ("Službeni glasnik SFRJ", br. 73/89 i 57/90), bit će zamijenjena za odgovarajuću kategoriju dozvole u ovisnosti od dokaza o ispunjavanju uvjeta za stjecanje kategorije dozvole sukladno odredbama ovoga pravilnika.
- (2) Ovlaštenja padobranca, izdata sukladno Pravilniku o padobranstvu ("Službeni glasnik SFRJ", br. 73/89 i 57/90), vrijede do datuma isteka roka valjanosti.
- (3) Valjano ovlaštenje paker padobranca, izdato sukladno Pravilniku o padobranstvu ("Službeni glasnik SFRJ", br. 73/89 i 57/90), može se zamijeniti sa ovlaštenjem stariji paker padobranca sukladno ovom pravilniku ako kandidat dostavi dokaz o obavljenom osposobljavanju u organizaciji za obuku, sukladno programu razlika koji je odobrila BHDCA.
- (4) Obuka provedena sukladno Pravilniku o padobranstvu ("Službeni glasnik SFRJ", br. 73/89 i 57/90) smatra se provedenom sukladno ovom pravilniku ako je završena u roku od 12 mjeseci od datuma stupanja na snagu ovoga pravilnika.
- (5) Obuka provedena sukladno Pravilniku o padobranstvu ("Službeni glasnik SFRJ", br. 73/89 i 57/90) smatra se provedenom sukladno ovom pravilniku.
- (6) Ispiti za stjecanje dozvole i ovlaštenja, započeti sukladno Pravilniku o padobranstvu ("Službeni glasnik SFRJ", br. 73/89 i 57/90), smatraju se provedenim sukladno ovom pravilniku ako se polože u roku od 12 mjeseci od datuma stupanja na snagu ovoga pravilnika.
- (7) Zahtjevi za polaganje ispita za stjecanje dozvola i ovlaštenja, koji su podneseni sukladno Pravilniku o padobranstvu ("Službeni glasnik SFRJ", br. 73/89 i 57/90), koji nisu riješeni do stupanja na snagu ovoga pravilnika, riješit će se sukladno ovom pravilniku.
- (8) Organizacije za obuku, kojima je odobrenje za rad izdato sukladno odredbama Pravilnika o uvjetima koje mora da ispunjava škola ili školski centar za obučavanje

zrakoplovnog osoblja ("Službeni glasnik BiH", broj 51/04), mogu provoditi obuku najduže 12 mjeseci od datuma stupanja na snagu ovoga pravilnika.

- (9) Odobrenje za rad organizaciji za obuku, izdato sukladno odredbama Pravilnika o uvjetima koje mora da ispunjava škola ili školski centar za obučavanje zrakoplovnog osoblja ("Službeni glasnik BiH", broj 51/04), smatra se izdatim sukladno ovom pravilniku.
- (10) Zahtjevi za izdavanje odobrenja za rad organizacije za obuku, sukladno odredbama Pravilnika o uvjetima koje mora da ispunjava škola ili školski centar za obučavanje zrakoplovnog osoblja ("Službeni glasnik BiH", broj 51/04), koji nisu riješeni do stupanja na snagu ovoga pravilnika, riješit će se sukladno ovom pravilniku.
- (11) Ovlaštenje ispitivača, izdato prije stupanja na snagu ovoga pravilnika, valjano je do datuma isteka roka valjanosti.

Članak 96.**(Aneksi)**

- (1) Aneks I, II, III i IV čine sastavni dio ovog pravilnika.
- (2) Aneksi iz stavka (1) ovoga članka su:
 - a) Aneks I: Sadržaj knjižice padobranskih skokova;
 - b) Aneks II: Uvjeti za stjecanje dozvole kategorije B, C i D;
 - c) Aneks III: Uvjeti za odobrenje ispitivača;
 - d) Aneks IV: Sadržaj obrasca dozvole padobranca.

Članak 97.**(Stupanje na snagu)**

- (1) Ovaj pravilnik stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".
- (2) Stupanjem na snagu ovoga pravilnika prestaje da važi Pravilnik o padobranstvu ("Službeni glasnik SFRJ", br. 73/89 i 57/90) i Pravilnik o uvjetima koje mora da ispunjava škola ili školski centar za obučavanje zrakoplovnog osoblja ("Službeni glasnik BiH", broj 51/04), u dijelu koji se odnosi na obuku padobranaca.

Broj 1-3-02-3-229-12/25
23. travnja 2025. godine
Banja Luka

Generalni ravnatelj
Zorislav Ivanović, v. r.

ANEKS I**SADRŽAJ KNJIŽICE PADOBRANSKIH SKOKOVA**

- (1) Knjižica padobranskih skokova sadrži sljedeće podatke za svaki skok padobranom:

- a) redni broj skoka;
- b) datum izvršenja skoka;
- c) mjesto izvršenja skoka;
- d) svrha skoka;
- e) visina izvršenja skoka;
- f) tip padobranca;
- g) tip zrakoplova iz kojeg se izvode padobranski skokovi;
- h) vrijeme slobodnog pada;
- i) napomene i ovjera.

- (2) U knjižicu padobranskih skokova ne upisuje se vrijeme provedeno u zračnom tunelu.
- (3) Stranice knjižice padobranskih skokova moraju biti numerirane.

ANEKS II**UVJETI ZA STJECANJE DOZVOLE KATEGORIJE B, C I D**

Pismeni teorijski ispit iz Tablice 1. za stjecanje dozvole kategorije B, C i D sadrži pitanja iz sljedećih tema:

- a) Prinudni postupci u izvanrednim situacijama;
- b) Tehnike izvođenja skoka padobranom;
- c) Poznavanje padobrana, padobranske opreme i zrakoplova iz kojeg se vrši skakanje.

DOZVOLA	KATEGORIJE B	KATEGORIJE C	KATEGORIJE D
UVJETI	1. dozvola kategorije A; 2. 50 skokova padobranom na slobodno; 3. 30 minuta slobodnog pada; 4. 10 skupnih formacijskih skokova u slobodnom padu (FS) u skupini od četiri ili više padobranaca ili izveden komplet figura za najviše 20 sekundi ili demonstrirati osnovne elemente slobodnim stilom (FF) u slobodnom padu; i 5. pismeni teorijski ispit za stjecanje dozvole kategorije B proveden od strane ovlaštenog ispitivača.	1. dozvola kategorije B; 2. 200 skokova padobranom na slobodno; 3. 60 minuta slobodnog pada; 4. 20 skupnih formacijskih skokova u slobodnom padu (FS) u skupini od četiri ili više padobranaca ili izveden komplet figura za najviše 16 sekundi ili demonstrirati napredne elemente slobodnog stila (FF) u slobodnom padu; i 5. pismeni teorijski ispit za stjecanje dozvole kategorije C proveden od strane ovlaštenog ispitivača.	1. dozvola kategorije C; 2. 500 skokova padobranom na slobodno; 3. 180 minuta slobodnog pada; i 4. pismeni teorijski ispit za stjecanje dozvole kategorije D proveden od strane ovlaštenog ispitivača.

Tablica 1.

ANEKS III**UVJETI ZA ODOBRENJE ISPITIVAČA**

Ispitivač	Dozvole padobranca klasičnim metodom obuke i ovlaštenja nastavnika padobranstva	Dozvole padobranca AFF metodom provođenja obuke i AFF nastavnika padobranstva	Ovlaštenje tandem pilot i nastavnik tandem pilota	Ovlaštenje stariji paker padobrana	Ovlaštenje glavni paker padobrana
Uvjeti	1. valjano ovlaštenje nastavnik padobranstva najmanje 4 godine; i 2. potvrda organizacije za obuku da je nadzirao najmanje 150 skokova učenika padobranaca u ulozi nastavnika padobranstva.	1. valjano ovlaštenje AFF nastavnika padobranstva najmanje 4 godine; i 2. najmanje 150 AFF skokova za obučavanje učenika za stjecanje dozvole padobranca.	1. valjano ovlaštenje nastavnik tandem pilota najmanje 4 godine; i 2. valjana potvrda o obučenosti za ispitivača tandem pilota izdata od strane proizvođača tandem padobrana za tip padobrana za koji se traži ovlaštenje.	1. valjano ovlaštenje stariji paker padobrana najmanje 2 godine; i 2. pakiranje najmanje 50 rezervnih ili padobrana za spašavanje.	1. valjano ovlaštenje glavni paker padobrana najmanje 2 godine; i 2. najmanje 40 tehničkih pregleda padobrana; i 3. pakiranje najmanje 100 rezervnih ili padobrana za spašavanje.

Tablica 2.

ANEKS IV**SADRŽAJ OBRASCA DOZVOLE PADOBRANCA**

Obrazac dozvole padobranca sadrži:

- grb Bosne i Hercegovine, tekst: Bosna i Hercegovina, Ministarstvo komunikacija i prometa, Direkcija za civilno zrakoplovstvo, naziv dozvole, opće podatke o nositelju dozvole (broj dozvole, prezime i ime, datum rođenja, mjesto rođenja, državljanstvo, adresa i potpis) i podatke o izdavanju dozvole;
- podatke o stečenim i posebnim ovlaštenjima i napomenu;
- evidenciju o stečenim i posebnim ovlaštenjima, kojima se produžava valjanost, i njihov rok valjanosti.